

På opdagelse i Slovakiets Tatrabjerge

- og besøg i slots-ruin

Slovakiet skal være det land med den største frekvens af slotte og borge pr. indbygger. Slotsruinen Hrad Likava kan dateres tilbage til 1315. Uanset at porten til selve ruinen er aflåst, er det en stor - og lidt skummel - oplevelse at gå rundt om bygningen i det stejle terræn ved dens fod.

Den smukke og charmerende provinsby Banska Bystrica i den centrale del af Slovakiet byder på flot natur, bjerge og fine seværdigheder

TEKST OG FOTO: HENRIK KØHLER
redaktion@midtjyllandsavis.dk

Vi er i år på bilferie i Slovakiet. Vi har etableret os hos vores airbnb-vært, Ervin, i den smukke og charmerende provinsby Banska Bystrica, der ligger for foden af de lave Tatra-bjerge i den centrale del af Slovakiet. (Banska betyder et sted med minedrift)

Byens torv er aflangt, stort, og flankeret af en række af smukke velholdte huse i forskellige farver. Det er søndag, så næsten alt er lukket, men det overrasker os alligevel, at et turistmål som dette er helt tomt for mennesker midt i højsæsonen.

Vi går ind på museet »The Museum of Slovak National Uprising«, der handler om især 2. verdenskrig. Det er et interessant museum, der blandt andet beskriver, hvordan jøder i hobetal blev sendt i KZ-lejre hjulpet af nazisterne og deres lokale kollaboratører, - og landsbyer blev brændt af.

Man kan gå ned i et yderst primitivt underjordisk rum med sider af stolper og med køjesenge af rafter. Det var i rum som dette, at modstandsbevægelsen holdt sig skjult for tyskerne under krigen. Det er en helt anden beretning

end i Danmark, hvor myndighederne samarbejdede med besættelsesmagten. Det vildeste er et fem minutter langt videoklip med skuespillere fra en skyttegrav, vist på en stor skærm. Man sidder i blandt 4-5 soldater nede i den to meter dybe grav og venter, mens de deler nogle små grønne umodne æbler, og der sker absolut ingenting. Det næste øjeblik er der totalt kaos, da den ene vælter død bagover efter at være blevet ramt i hovedet, og kommandoer flænger luften oven for graven. Det er hårrejsende godt lavet. Da man omsider slap af med nazisterne, kom russerne og blev de følgende 45 år.

Et lille grønt minetog

Et godt stykke ude af byen, opdager vi, at vi er kørt forkert, men får tilfældigvis øje på en lokal, der i vejsiden tapper kildevand i dunke. Heldigvis flyder det med tomme vandflasker i bilen, så vi får tanket op til de næste par dage.

Spania Dolina er en lille Unesco-udnævnt mineby i Tatra-bjergene. Det er kobber, som man har brudt her på stedet. Vi indtager en tjekkisk Urquell pilsener, kaffe mv. uden for en lille købmandsbutik med gammel disk, hylder og kasseapparat.

Lige ved siden af står et lille grønt minetog med tilhørende vogne, men der er tilsyneladende ikke adgang til skakterne.

Fra det charmerende lille centrum fører en overdækket stejl trappe med 160 trætrin op til kirken. Det er noget af en strabadserende tur, men det har øjensynligt været vigtigt, at man kunne komme i kirke i al slags vejr.

Desværre er kirken aflåst, men i indgangspartiet ses et par store kalkmalerier af minearbejdere.

Arbejdet i minen har været slidsomt, - også mere end vi måske kan forestille os, - så det er helt forståeligt, at man havde brug for et par åndelige ord om søndagen.

Flere af byens huse er beboede, og folk er i færd med at restaurere eller gøre hovedrent.

Kurs mod bjerge

Herfra bliver kursen sat mod de høje Tatra-bjerge, og langs landevejen holder vi ind et relativt stort sted, hvor de sælger havenisser og nogenlunde alt i figurer inden for dyreverdenen.

Jeg tænder lidt på et vellignende æsel på størrelse med en stor hund, men det bliver dog for kitchet at have stående i forhaven.

De sælger flasker med den legendariske Zincica, som er et tyktflydende surmælksprodukt fremstillet af fåremælk. Det smager grangiveligt af får. Sønnen, der ellers er altkonsumerende, lægger an

til det store sug, men stopper hurtigt og er ikke ubetinget begejstret.

En times tid senere ankommer vi til den lille by, Ruzomberok. Oven for denne, på en stejl bjergside med en unik bjergudsigt over området, ligger landsbyen Vlkolínec, der blev Unesco-registreret i 1993. Her bor 20 fastboende i de 55 huse. De øvrige huse er tomme eller har karakter af museumshuse. En ualmindelig stejl hovedgade løber op gennem byen, der er karakteriseret af bjælkehuse, hvoraf flere er malet i heftige farver. I et lille galleri ses en masse fotos af bjørne.

Man kan forstå, at dyrene spiller en stor rolle her.

En særlig indsats

Det samme gør beretningen om byens indbyggere, der gjorde en særlig indsats mod den nazistiske besættelsesmagt. På et lille turist-info/museum løber vi ind i en slovakisk familie med to børn på 10 og 15 år. Manden tilbyder at oversætte mine spørgsmål, da info-damen kun taler slovakisk. (det siger måske noget om, hvor mange udenlandske turister her plejer at komme).

Et stykke tid efter sidder vi på uden-dørs café og får serveret en omgang traditionel mad fra egnen: Kartoffelpandekager med fåreost, surkål og en pølse med vegetarisk indhold. Her dukker vores familie fra før op. De er fra Bratislava, men bosiddende i Bruxelles, hvor konen er ansat som lingvist ved

EU-sekretariatet. Manden er arbejdsløs historiker og spiller el-bas i et heavy band, der netop har optrådt på en festival i Danmark.

En kraftig regnbyge gør, at vi sammen søger ind i tørvejr. Vores nye bekendte mener, at delingen af Tjekkoslaviet i 1993 mere var et politisk anliggende end et egentligt folkeligt ønske. 80 procent af sproget er det samme, fortæller han, men mange slovakker ser tjekkisk tv, medens det omvendte ikke er tilfældet. Derfor er der flere slovakker, der forstår tjekkisk end omvendt. Hidtil har Tjekkiet været storebror i det forhold, men nu er det nogenlunde lige. Vi er jo ikke i hockeyland for ingenting, så vores bekendte minder os lige om, at vi tabte 7 – 1 til Slovakiet i forårets A-VM, fordi vi har helt flade efter sensationelt at have vundet over Canada et par dage forinden.

Dagens udflugt fortsætter med kurs mod bjergene, og noget senere passerer vi et skilt for borgen, Hrad Likava. Sønnen er vild med slotte og borge, så de tre familiemedlemmer kaster sig ud i at gå op ad en stejl sti, medens undertegnede hænger ud omkring bilen og betragter den ruinerede borg på en bjergtop cirka halvanden kilometer borte. En time og ti minutter senere kommer de tilbage og er vældig opstemte. Borgen var ganske vist aflåst, men det at forcere det kuperede terræn for at komme rundt om ruinen har været en rigtig stor og lidt dramatisk oplevelse.

Der skal bades

Når familien er af sted, hører der altid badning med. Fruen har spottet nogle termiske bade i Kováčová cirka 15 km. syd for Banská Bystrica, hvor vi bor. Da vi ankommer sidst på formiddagen, er der rigtig god plads på p-pladsen. Måske skyldes det entreen, der lyder på 300.- kr. for alle fire, når der er fratrasket senior- og studenterrabat.

Det meste ligner en almindelig svømmehal, men ude under åben himmel sidder et par håndfulde slovakker og slapper af langs kanten i et bassin på omkring seks gange seks meter med den skarpe sol i øjnene. Vandet er grøngulligt og snasket. Man får ingenlunde lyst til at få det i munden, men der er jo nok sundt for noget. I stedets store bassiner er der ingen steder over halvanden meter dybt, og næsten ingen der svømmer. Slovakiet har få søer, og er det nærmeste hav nu Østersøen, Sortehavet eller Adriaterhavet? Det giver anledning til en lille spontan quiz.

Yderligere 30 km sydpå lander vi i Banská Stavnika, - endnu en by, der er opstået på grund af minedrift. Det er en såkaldt must-see attraktion. Ret charmerende og let at overskue, men også væsentlig mere turistet, end der hvor vi kommer fra. Turistinformationen ligger ved indgangen til en mineskakt, hvor man, på egen hånd kan gå en lille rundtur på skinnerne i den sparsomt

oplyste, fugtige og snævre 1,80 meter høje minegang på en.

På vejen skal man kante sig uden om et par tipvogne. Det er meget autentisk. På toppen af et lille bjerg i byens udkant ligger et lille kapel og ser indbydende ud. De tre andre begynder den lange tur op ad bakken, medens gammelfar hænger håndklæder og badetøj til tørre på buske ved siden af bilen.

Lokal og fin jazz

Da de kommer ned en time senere, er de så flade, at kan ingen overskue, at vi har aftalt at skulle høre noget lokalt jazz på et lille spillested i vores by, men heldigvis kommer vi af sted. Koncerten finder sted i en baggård til byens torv under et halvtag. Der er caféopstilling, og akkurat 40 tilskuere er mødt frem. Meget dygtige blæsere i form af altsax (Mario Belak) og flügelhorn (Michal Cálík) i front, men det er trommeslageren Mattia Müller, der stjæler vores opmærksomhed med sin opfindsomme og varierede spillestil. Måske også fordi vores søn er trommeslager, så vi er vant til rummel. Musikken er i den moderne jazz-genre. En stilart, jeg egentlig troede, at jeg var vokset fra, men når det er af en klasse som denne, går det rigtig fint. Østeuropæisk jazz har jo generelt en høj standard, - også helt tilbage til tiden med »jernetæppe«.

På den sidste dag i Slovakiet er varmen for alvor blevet juli-agtig, så vi bestemmer os for at tage ud til en kendt drypstenshule godt 10 kilometer nord for byen, Harmanicka Jaskyna. Da vi ruller ind på en grusparkeringsplads i det bjergrige og skovdækkede område, kommer en P-dame farende ud af sit lille bræddeskur på knapt én kvadratmeter, som om hun har siddet og ventet på netop os hele dagen.

Himmelbjerget i stejl udgave

Det koster to euro at holde her på den næsten tomme plads. Det fremgår, at der er 45 minutters gang op ad en stejl sti. Der er en niveauforskel på 260 højdemeter, hvilket svarer til at bestige Himmelbjerget i en stejl udgave to gange i træk i 30 graders varme.

Deres udsendte kaster for anden gang i dag håndklædet i ringen, og sætter sig over til en sluse ved en lille flod og snakker med tre unge mænd, der bader i det kolde vand. Tyve minutter senere ringer jeg til min datter Olivia, der siger, at også fru er vendt om, efter at have byttet sko med hende. Hulen får gode anmeldelser af børnene. Den er 3,1 km. dyb, og der er registreret hele 11 forskellige flagermusearter. I 1944 under 2. verdenskrig blev den benyttet af lokale som skjulested. Fem dage i Banská Bystrica er forbi, og fem dage venter i Bratislava. Det er vemodigt at sige farvel til vores vært Ervin og den smukke natur ved Tatrabjergene. Men formentlig venter der nye gode oplevelser i den slovakiske hovedstad.

Torvet i Banská Bystrica giver lyst til at gå på opdagelse i butikker og på restauranter. Mindesmærket er »For heltene, der faldt for Sovjetunionens frihed og uafhængighed og for skabelsen af den Tjekkoslaviske republik.«

Moderne jazz i 1960er genren, kan godt blive lidt langhåret, men når kvaliteten er helt i top som her på »Hogo Fogo Jazz Art Club«, så bliver det i stedet til en stor oplevelse. Klubben ligger på torvet i Banská Bystrica.

Vi møder en slovakisk familie i en fjern landsby i bjergene. Her får vi os et godt grin sammen mens regnbygerne tager til. Et øjeblik efter sætter vi os indendørs ved det samme bord og falder i snak for alvor.

Der tappes velsmagende kildevand i vejsiden. Havde der været et ordensmenneske i familien, havde det ikke flydt med 8-10 tomme plasticflasker i bilen ...